

M. PAULI JUUSTEN,
EPISC. QUONDAM AB.
CHRONICON EPISCOPORUM
FINLANDENSIUM,
ANNOTATIONIBUS ET SYLLOGE MONU-
MENTORUM ILLUSTRATUM.

CUJUS
PARTICULAM XV,
CONS. FAC. PHILOS. R. ACAD. ABOËNSIS,
PRÆSIDE
M. HENRICO GABRIELE
PORTHAN,

ELOQ. PROFESSORE REG. ET ORD. R. ACAD. LITT. HUMAN.
HIST. ET ANTIQUIT. MEMBRO,

Publicæ bonorum censuræ submittit

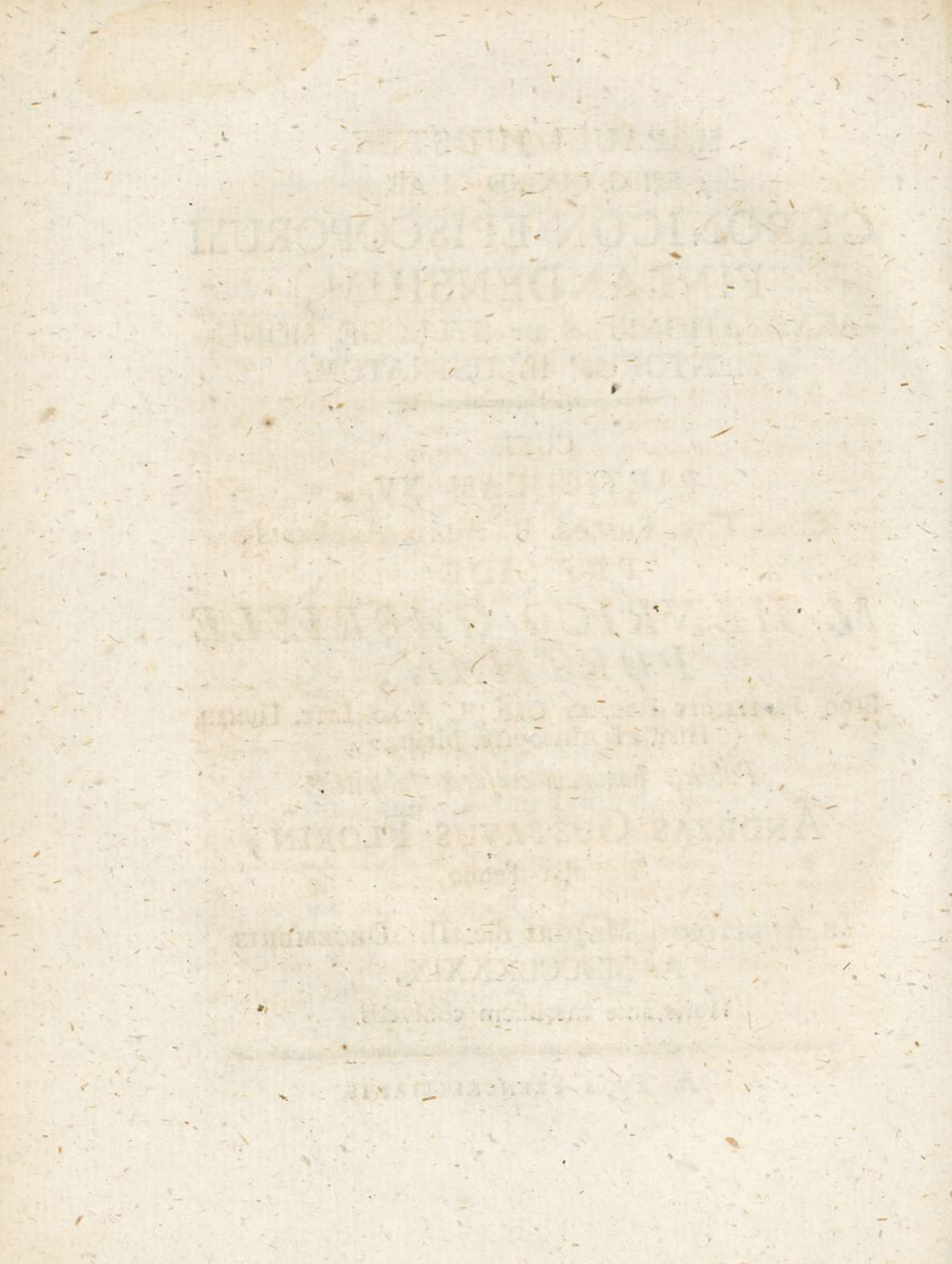
ANDREAS GUSTAVUS FLORIN,
Tavastia - Fenno,

IN AUDITORIO MAJORI die II. DECEMBRIS
A. MDCCLXXXIX,

Horis ante meridiem convetis.

ABOË Typis FRENCKELLIANIS.

15.

Theses Respondentis.

THESIS I.

Modum veritates utiles, inprimis hominibus rudibus, proponendi Symbolicum, ubi prudenter adhibetur, suo haud carere usu, libenter concedimus; sed in abusum quoque facile abire, experientia satis docet.

Thesis II.

Ad gustum, qui vocari solet, bonum gignendum, naturæ quidem benignitas in homine nihil haud facit; sed facultas tamen & diligentia præclara naturæ artisque opera contemplandi, maxime utique ad illum comparandum confert. Quare Antiquitatis in hoc genere monumenta assidue considerandi opportunitas, vehementer utique prodest.

Thesis III.

Cum tamen nec antiquorum opera, sive litteraria sive aliarum artium, quæ ad nos pervenerunt, omnia summi pretii haberi, nisi ab homine præjudiciis nimis capto queant; patet hinc, quanti sit momenti, ut doctorum sapientium iudicio, juvenum studia, in his quoque rebus dirigantur.

Thesis IV.

Unde simul etiam discimus, cujus & quanti pretii sit Theoria artium Elegantiorum, diligenter & perite explicata atque proposita.

Thesis V.

Æque sunt inepti, qui ex cognitione Logices Theoretica, satis se adjumenti ad veri perspiciendi facultatem consecuturos sperant, ac qui illam diligenter & prudenter cultam nihil omnino prodesse contendunt.

Thesis

Thesis VI.

Non male sensus nostri externi, in nobiliores & ignobiliores dispescuntur.

Thesis VII.

Vere dici potest hominem, respectu etiam sensuum externorum, prærogativa præ brutis gaudere indubia.

Thesis VIII.

Experientia satis docet, usum diligentiosem, & sapius accuratiusque adhibendi necessitatem majorem, ad sensus nostros externos acuendos vehementer conferre.

Thesis IX.

Quam sint homines proni, ad certa vocabula, (sive certos terminos) potius quam subjectas iisdem notiones tuendum, lites de ideis atque principiis innatis satis superque testantur.

Thesis X.

Attentio mentis in necessariam & liberam recte dispescitur; quarum illa etiam brutis, hæc nonnisi hominibus tribuenda est.

)

(

rimus, præter Ducem *Waldemarum* jam commemoratum (96), *Lyderum de Kyrn*, ignotæ nobis stirpis, sed quam auctorem fuisse gentis in Finlandia diu deinde celebris quæ cognomen *Dieken* assumpsit, Genealogi nostri, nescio quibus nixi testimoniis, asserunt (97). Hujus literæ exstant, quæ non modo inter annos 1315 & 1322 in Finlandia vixisse, sed etiam dignitate *Advocati* vel *Præfecti Finlandensis* (utrum Regis, an Ducis *Waldemari* auspiciis?) ornatum fuisse, demonstrant (98). Reliquam

F f

terræ

(96) Quum supra (p. 214) mentionem injiceremus D:ni *Haraldi*, quem ante a. 1303 *Advocatum Regium in Tavastia* fuisse reperimus, obliti sumus notare, *Bartholdum* quendam a. 1297 eadem dignitate floruisse, ut ex literis ab eodem Dominica secunda quadragesimæ ej. anni, sigillo suo munitis docet VON STIERNMAN (*Höfd. Minne II D. VI Bof. I Cap.*) vid. GJÖRWELLS *Swenska Mercurius* a. 1757 Sept. pag. 268.

(97) Vid. VON STIERNMAN l. c. V B. 2 Cap. Ex qua parte operis sui, nondum typis vulgata, quædam legenda dedimus in *Tidn. utg. af et Sällskap i Åbo*, 1785, *Dih.* p. 179 sqq. Insignia hujus viri gentilitia his verbis ibidem describuntur: *Förde en stående Ängel på sinå med Örnå-hufvud med en frona uppå, på ryggen et par utslagna wingar.* In opere Genealogico anonymi cujusdam, superiori, ut videtur, seculo congesto, (cujus consulendi copiam, ex intractissimo suo penu monumentorum ad Historiam Patris illustrandam pertinentium, nobis concessit Cel. NORDIN), vocatur *Lydeke til Kyren*, filiosque habuisse quatuor, *Biörn*, *Boo*, *Clas* & *Bengt* (de quibus duobus infra), docetur. Cur cognomen *Diekn* s. *Diekne* adoptaverint, nobis haud constat. *Lyderi* nostri *de Kyrn* aut *de Kürnen*) ut & *Johannis*, (Iwan), *de Kyrenen*, nomen occurrit inter XII illos Milites (vel Equites, *Riddare*), quos cum Ducibus *Erico* & *Waldemaro* pro pactione Motorpensæ servanda a. 1307 spondidisse docet LAGERBRING *Sw. K. Hist. III. D. I C. 20 §.* Utrum vero *Gottskalk* & *Eggert af Kyren*, qui inter federis *Coldingensis* a. 1313 initi sponsores ibidem recensentur (2 Cap. I §.), ejusdem fuerint gentis (perigrinæ, ut videtur, originis), definire non audemus.

(98) Cfr. *Tidn. af et Sällsp. i Åbo* l. c. p. 180, ubi ipsa vetera indicantur monumenta; quorum bina hic describere placet. Primum

terræ nostræ incolarumque suarum hac ætate conditionem ignoramus. De bello autem Russo, quod Auctor noster

legitur in *Registro Eccles. Aboënsis* Fol. 130, hujusmodi titulo præscripto: *De prædiis in Nybygd, collatis (Ecclesiæ Cathedrali?) per Dominum H. Episcopum, h. e. Hemmingum, qui sc. postea factus fuit Episcopus. Literæ ipsæ habent: "Omnibus presentes Litteras inspecturis Lyderus de Kyrn, Prefectus Finlandensis, salutem in Domino sempiternam. Tenore presencium constare volumus universis, nos prædia dicta Biurstekt, Kalenningiatekt, Svenstekt & Brytiatekt, in Nybygd sita, cum omnibus eorundem attinenciis, agris, pratis, piscariis - - & silvis, presencium exhibitori, Hartmanno civi Aboënsi, suisque veris heredibus, pro pleno precio pacifice possidenda vendidisse; dantes eidem suisque predictis heredibus plenariam potestatem super dicta prædia, vendendi, commutandi, abalienandi, pro usibus suis & qualiter voluerit ordinandi. Prohibemus igitur districte, ne quis ipsum Hartmannum seu ipsum sepepredictos heredes in predictis prædiis colendis ac possidendis presumat inquietare, impetere seu quomodolibet molestare. In ejus testimonium sigillum nostrum presencibus est appensum. Datum anno Domini MCCCXVI, in vigilia sancti Johannis Baptiste." Videtur non privato sed publico nomine ista prædia nuper occupata & descripta, emtori colenda tribuisse? Quo pacto, hæc res cum consilio R. Birgeri supra commemorato (p. 214), Tavastiam, late sine dubio tum patentem, excolendi, nexum habere videtur? Si Nybygd hoc loco paroeciam quæ hodie S. Martini atque etiam Nyby vocatur, significat, & colonos & coloniarum nomina Svecicæ quoque originis aliquot primitus nactam credas; quorum postea vestigia penitus exoleverunt. Alterum ab eodem viro profectum monumentum, ibidem Fol. 122 occurrens, hujusmodi est: "Omnibus presencibus scriptum cernentibus Lyderus de Kyrn & omnes Finlandiam inhabitantes salutem in Domino sempiternam. Rerum series magis dinoscitur & probatur cum eadem fide dignorum assercionibus & bonorum literis roboratur; quare tenore presencium protestamus nos audivisse in communi terre nostre placito & pretorio, quod Marquardus Flegh prædia in Holchis & prope Holchis sita, prout postulat ordo legis, omni contradiccione vel questione alicujus heredis vel propinqui postposita, erit & plenarie ultimum denarium prout primum sine aliqua diminucione persolvit, & venditoribus omnimode satisfac-*

noster tangit, paullo post mortem Episcopi hujus gesto, pluribus mox commemorabimus.

BENEDICTUS.

(k k) Canonicum fuisse Upsaliensem, antequam sedi Episcopali Aboënsi admoveretur, etiam e veteri discimus *Chronico de Archiepiscopis &c. Ecclesiæ Upsaliensis*, quod SCHEFFERUS edidit, ubi (p. 188 1q.) *Magistro Laurentio Pauli* in *Canonia Resbo* (Rasbo) nostrum successisse traditur, atque inde Episcopum factum esse Aboënsium, docetur (99). *Nobili genere natum RHYZELIUS* (l. c. 331), nullis adductis, ut solet, argumentis asserit, qui neque ignorat eum *Canonicatui suo bene præfuisse*: labor nempe erat non molestissimus! *Natione Svecum* fuisse, quod noster testatur, etiam *Fragm. Palmiskiöldianum* docet. Sed *prædia tamen hereditaria cum paterna tum materna* in Finlandia habuisse, subjunctæ Literæ, quas ex *Registro Eccles. Aboënsis* descripsimus, indicare videntur (100).

Ff 2

Con-

„cit. In cujus empicionis evidenciam sigillum *Domini Lyderi* & terre „nostre presentibus est appensum. Scriptum anno Domini MCCCXXII, „die Sanctorum Innocencium.” Præfeci quidem Finlandensis nomen hic sibi non assumpsit; sed ipsam potestatem exercuisse, formula literarum satis docet, qua pro totius populi se gerit duce.

(99) Cfr. BENZELII *Monum. Vet. Eccles. Sveog.* p. 51.

(100) Fol. 107; ubi, hujusmodi titulo præmisso, *super bonis in Ladhungi in Wemo* (hodie *Lahdingo* appellantur), tales leguntur: „Univerfis presentes literas inspecturis *Hemingus Gregersson, Eskillus* „*Eskilli, & Gertrudis Joansdotter*” [omnes hi erant propinqui Episcopi] „salutem in Domino sempiternam. Noverint universi, nos venerabili „Patri Domino *Benedicto*, Dei gratia Episcopo Aboënsi, assensum & „consensum nostrum omnimodum contulisse super bonis suis *patrimo-* „*nialibus & matrimonialibus in Ledhunge*, eadem pro libitu suo ven-

)

(

Confecratum fuisse Holmiæ a. 1322, narrat MESS-

NIUS

„dendi, seu quocunque modo sibi placuerit ordinandi, firmum & ra-
 „tum statuentes & habere volentes, quod nec aliquis nostrum nec he-
 „redum nostrorum in posterum, qualitercunque idem Dominus reve-
 „rendus de predictis bonis ordinaverit, eadem impediat, impetat vel
 „perturbet. In cuius rei testimonium sigilla nostra, videlicet Hemin-
 „gi & Eskilli, una cum sigillo Johannis Langæmax pro filia sua Ger-
 „trude, presentibus sunt appensa. Actum in Dmpnnich (vox corrupta,
 „legendum putamus *Diupewik*, in Alandia?) anno Domini MCCCXX
 „primo, circa sancti Mathei Apostoli & Evangeliste.” *Eskillum* in his
 litteris commemoratum, eundem esse non dubitamus, quem alio loco
Nepotem suum Episcopus noster vocat, & in cuius favorem factam lit-
 terisque datis confirmatam donationem cum prædiorum quorundam in
 Alandia sitorum, tum numeratæ pecuniæ, postea revocavit, ingrati-
 tudine ejus offensus, quod sua parte non contentus ea præterea bona
 quæ Ecclesiæ Cathedrali (ut videtur) ab Episcopo assignata erant, re-
 vocare vellet; prout subjunctæ significare literæ videntur: ”Universis
 „& singulis presentes litteras inspecturis *Benedictus* Dei gracia Episco-
 „pus Aboensis, salutem in Domino sempiternam. Graciam meretur a-
 „mittere, qui ingratus extiterit gracie sibi facte; hinc tenore presen-
 „cium pateat universis, quatenus heredes quicunque gaudeant libere
 „donacionibus omnibus eis per nos factis, tali condicione videlicet, si
 „permiserint ordinacionem per nos factam super bonis omnibus ad
 „nos pertinentibus in *Övingiaby*” [in Alandia] ”integraliter stare incon-
 „cussam; alioquin revocamus donacionem de predictis bonis quondam
 „per nos factam. In cuius revocacionis evidenciam sigillum nostrum
 „& sigillum Capituli nostri presentibus sunt appensa. Actum (anno)
 „Domini MCCCXXXVIII, feria sexta ante Symonis & Iude.” Eodem-
 „que die data sequentes; ”Omnibus - - - sempiternam. Tenore pre-
 „sencium pateat universis, quod litteras infra scriptas,” [hæ jam non
 „exstant] ”quas habet, ut credimus, *Eskillus Eskilli, nepos noster*, re-
 „vocamus, cassamus & penitus irritamus. Primo videlicet quam habet
 „super *Övingiaby*, aliam quam habet super bonis dictis *Hekklinge*” [etiam
 „in Alandia], ”quia constat evidenter, quod eidem Eskilli deputavera-
 „mus bona equivalencia pro predictis; item terciam litteram obligato-
 „riam, quam habet super quinquaginta marcis, ut credimus, & causa
 „revocacionis istius tercie littere satis patet, & probabitur si sit opus.
 „In cuius revocacionis, cassacionis & irritacionis evidenciam, sigil-

NIUS (101), quod ab Archiepiscopo Olao Biörnönis factum addit RHYZELIUS, post obtentam a Papa Johanne XXII electionis suæ confirmationem (102): quæ non tam veterum niti testimoniis, quam recentiorum scriptorum deberi sagacitati, facile apparet.

Canonias Ecclesiæ suæ quatuor superiores duabus novis auxisse, (quæ magna fuit eo tempore laudis materia), cum noster tradidisset, annum ejus instituti perfecti, 1128, post MESSENIUM indicare, scriptores recentiores haud intermiserunt (103): ordinem vero atque appellationes harum omnium Canoniarum exhibere, non valemus (104). Cæterum & ipsum de bonis Ecclesiæ suæ

F f 3

augen-

„Illum nostrum presentibus est appensum. Datum Amisto” (locus nobis ignotus, nomen fortasse corruptam; an *Cuuslo*?) ”anno Domini „MCCCXXXVIII; o feria 6:ta proxima ante Symonis & Iude.” Habentur in *Reg. Eccl. Aboënsis*, Fol. 112.

(101) *Schond.* T. X, p. 14. (cf. T. XV, p. 54); *Chron. Rhythm. Fini.* p. 27.

(102) L. c. Habet autem in his, ut in multis aliis, ducem Anonymum qui scripsit *Ad b. m. Mag. Pauli Justenii, Episc. Aboëns. Chronicon de Episcopis Aboëns. ὑπομνηματῶν*; quæ MS. servo, sed auctorem, (qui tertio seculi hujus decennio ea concinnavit, ac Suecus fuit, Fennicæ linguæ profus ignarus), hætenus indagare non valui.

(103) RHYZELIUS l. c. post *Anonymum* nuper commemoratum.

(104) Talem enim seriem Canoniarum & qui eisdem præfuerunt virorum, qualem Upsalienses olim concinnarunt, a SCHEFFERO (*Chron. de Archiep. Eccl. Ecclesiæ Upsal.* p. 116-242) & BENZELIO (*Monum. Vet. Eccl. Sueog.* p. 42-62) editam, aut nostri non considerunt, aut illa dudum interiit. Inicio Canonicos non aliis fere auctos fuisse redivis, quam quos ut Curati quarundam Ecclesiarum percipiebant, infra videbimus; nec certum præbendarum postea iis assignatarum definire valemus ordinem; de quibusdam tamen infra dabitur occasio nonnihil adficiendi.

augendis sollicitam liberalemque gessisse curam reperi-
mus, & alios ad eandem liberalitatem illi præstandam ex-
citate, non dubitamus (105).

Ju-

(105) Sic, præter bona sua in *Lahdingo* & *Öningiaby*, quæ non improbabiler putamus eum Ecclesiæ destinasse (cfr. præced. not. 100), prædium in *Sibboby*, in Alandia, a. 1323 Ecclesiæ Cathedrali acquisivisse reperitur (*Reg. Eccles. Aboëns.* Fol. 114); ac pro pecunia ab eadem Ecclesia mutuo accepta, bona sua *Makastad* (Paroec. Nummis) a. 1323, & *Mudusum* (Paroec. Pargas), a. 1338, solutionis loco tribuisse (*Ibid.* Fol. 122 & 123). Similiter ejus opera Ecclesiam Aboënsis numerata pecunia emisse a. 1338 *curiam* s. prædium in insula *Hirvisalo* (*ibid.* Fol. 96), & pro mutuo data pecunia pignoris loco obtinuisse prædium *Lökandås* (*ibid.* Fol. 124), discimus: ut alia cõemta ab eodem suo nomine prædia sileamus, ad quorum acquisitionem pertinentes literæ cum *Registro Eccles. Aboënsis* insertæ reperiantur, dubium vix videtur quin eidem postea fuerint ab Episcopo concessa.

Alios vero exemplum hoc liberalitatis suæ & pro augendis bonis Ecclesiæ studii, imitatos fuisse, sequentes literæ demonstrant. "Om-
nibus presentes literas inspecturis, *Nicolaus Magnusson, Advocatus*
Alandie, salutem in Domino sempiternam. Tenore presentium no-
verint universi, me *Ecclesie beate Virginis in Abo*, nec non venera-
bili in Christo patri Domino *Benedicto*, Dei gracia ejusdem ecclesie
Episcopo & successoribus suis, unum dimidium *bool* in *Sibboby*, cum
omnibus suis attinenciis, mobilibus & immobilibus, presentibus fir-
mariis, vulgariter dictis *Fasta*, infra scriptis; primo scil. Domino
Sigurdo Canonico Aboënsi, *Jacobo Kalen*, *Sigurdo Magnusson*, *He-
mingo Herelsøn*," (*Haraldsøn?*), "*Petro Olpaarvu*, *Katillo in Goto*"
(*an Geta?*), "*Gummene Booskaap*, *Harecka* & *Svenone Skwgh*, dicto
Forskiålmanni, nec non aliis fide dignis, secundum leges terre sco-
tasse & assignasse perpetuo possidendum; obligans me fide media, ho-
norem, causas & negocia quecunque ipsius ecclesie ac *Prelati ejusdem*,
qui pro nunc est, & in futurum erit, in omnibus licitis & honestis,
juxta possibilitatem virium & facultatum mearum velle diligere, diri-
gere & promovere. In cujus evidenciam, una cum sigillo meo sigii-
lum terre Alandie & sigilla Dominorum Canonicorum Aboënsium,
Olavi de Nofis & *Sigurdi de Finnaström*, tunc presentium, presenti-

Jurium atque commodorum Cleri pedo suo subjecti
asserendorum atque confirmandorum diligentem gessisse
cu-

bus sunt appensa. Datum anno Domini MCCCXXVIII, die Mathei
Apostoli & Euangeliste." (*Registr. Eccles. Aboënsis* Fol. 114). Quibus
sequentes subjungimus: "Omnibus presentes literas visuris vel auditu-
ris *Olle Före, Haquinus de Sckhåsalu, Agmundus Casse* de Karlsö in
Parrochia *Kimittu*, f. i. D. f. Tenore presencium constare volumus
universis, quod nos ex consensu libero & voluntate nostra heredum-
que nostrorum, ob salutem animarum nostrarum parentumque no-
strorum, conferimus ecclesie beate Marie & sancti Henrici in Abo,
pro fabrica, montem cimenti" (*Kalfberg*) "dictum vulgariter *Krakands*, in eo-
dem parrochia situatum, cum silvis ceterisque adjacenciis positis infra sub-
scriptos terminos, dictos vulgariter *Raa & Rödör*, videlicet mare, de-
mum montem unum, demum alium montem, demum lapidem ma-
gnum signatum parvis lapidibus suppositis, demum tertium montem
iterum juxta mare, perpetuis temporibus ab eadem ecclesia libere
possidendum: renunciant" (renunciantes) "omni iuri ceterisque viis &
impeticionibus, quibus posset huic ordinacioni & collacioni nostre
prejudicium aliquid in posterum generari. In cuius collacionis evi-
denciam, quia sigilla propria nostra non habemus, sigilla subscripto-
rum in hac ordinacione nostra presencium, videlicet reverendi patris
Domini *Benedicti* Episcopi Aboënsis, Dominorum *Hemmingi* Canonici
ibidem, *Vinaldi de Tenalum, Olavi de Kariis, Olavi de Ustialum*,
& *Conventus Aboënsis*, presentibus apponi postulamus. Datum & a-
ctum anno Domini MCCC viceesimo nono feria 2:a Pentecostes." (*Ibid.* Fol. 134). Porro hoc apponimus Testamentum: "Universis pre-
sentes litteras inspecturis *Asterus Curatus in Saw*, f. i. D. f. Olim
Rex gloriosus & eximius Prophetarum David cepit religiosa cogitacio-
ne moveri, indignum estimans ut nullam adhuc Dominus Sabaot do-
mum haberet, interim ipse vero domum inhabitaret regie dignitatis.
A simili videtur indecens & incongruum nimis esse, quod *Ecclesiis*
ruralibus per dyocesim Finlandensem competenter exstructis & decenter
ornatis, Ecclesia Aboënsis, aliarum mater ejusdem dyocesis ecclesiarum
& Domina, deserta quasi appareat oculis intuencium & plurimum rui-
nosa. Idecirco hiis ego *Asterus* motus rationabilibus inductivis, vo-
lens nimirum anime mee de domo non manu facta in celis salubriter
providere, sanus menta & corpore confero, ex consilio venerabilis pa-
tris, Domini mei *Benedicti* Episcopi Aboënsis & Capituli sui, omnia

curam, Edicta præterea testantur Regia, de solvendis accurate *Decimis*, quæ impetrasse incolisque variarum provin-

„bona mea intuitu persone seu etiam ecclesie acquisita, *Corpalum in*
 „*parrochia Saw* sita, cum omnibus pertinentiis, integraliter, absque
 „omni penitus exceptione, ad fabricam ejusdem ecclesie *Aboensis*, do-
 „nec fuerit consummata; deinceps vero pro vino ad sacrificium altaris
 „ejusdem ecclesie, vel cera, emendis, prout magis videbitur, expo-
 „nenda: proviso quod una marca denariorum Sveve monete de pen-
 „sione eorundem bonorum deputetur pro anniversario meo annis sin-
 „gulis celebrando, die semper quo *Synodus terminatur*, hoc est *IIII*
 „*idus Septembris*. Ne igitur ulla unquam hominum oblivio, negli-
 „gentium incuria, seu malicia perverforum, valeat hanc meam ordi-
 „nationem in posterum infringere, seu etiam equaliter immutare, pe-
 „to presentem litteram sigillis prefati venerabilis patris, Domini mei
 „*Benedicti*, Episcopi *Aboensis*, & sui Capituli roborari. Actum & da-
 „tum anno Domini *MCCCXXXV*:o, in festo sancti *Henrici* Episcopi &
 „*Martiris*.” (*Ibid.* Fol. 133). Neque has ad rem nostram non facere
 „putavimus, „Omnibus presentes litteras inspecturis nos *Petrus &*
 „*Brinildis*, consortes, legitimi inhabitatores *Bidrnascogh*, que est si-
 „ta juxta *Lamu* parrochia *Berna*, s. i. D. s. Cum nos, ut ceteri alii
 „christiani eterne beatitudinis gratiam prestolantes, in die iudicii ante
 „tribunal Dei & salvatoris nostri *Jesu* stabimus, prout in hac vita me-
 „remus indubitanter recepturi; idcirco nos, sani mente & incolumes
 „corpore, ne testati preveniamur die & hora mortis, testamentum
 „nostrum condimus, stutuimus & ordinamus, in modum qui sequitur
 „irrevocabiliter duraturum: videlicet quod nos predicti *Petrus & Bri-*
 „*nildis*, cum heredes liberos a nobis procreatos non habemus, nec spera-
 „mus habituros, Ecclesiam *sancte Marie & beati Henrici* in *Abo* in
 „omnibus bonis nostris, mobilibus & immobilibus ubicunque post mortem
 „nostram inventa fuerint vel poterint inveniri, heredem statuimus, &
 „legittimum per presentes ordinamus successorem, apud quam nostram
 „etiam eligimus sepulturam; ab hac die predictorum nostrorum bono-
 „rum dominium in ipsam ecclesiam & Episcopum unum post alium
 „dicte ecclesie presidentem, presencium robore transferentes; adeo quod
 „nos suprascripti *Petrus & Brinildis* bona predicta immobilia vendendi
 „& commutandi seu quocumque modo alio alienandi potestatem seu
 „facultatem habere nullatenus velimus, sed ex nunc ecclesie, Episco-
 „po & successoribus suis libera dimittimus jure perpetuo possidenda.

)

)

vinciarum ad Dioecesin suam pertinentium observanda impertivisse, constat. Sic a. 1329 severe hoc tributi ge-

G g

nus

„Huius facti testes sunt: Domini *Olavus, Ragvaldus & Hemingus*
 „Canonici, nec non & Domini *Menekinis* Curatus in *Berna*, & *Jaco-*
 „*buis in Halku*, *Torgillus Spinki*, *Nicolaus Patherfon*. *Olavus, Nico-*
 „*laus, Magnus & Symon de Yliskolum*, & *Olavus in Borgaby*. In
 „hujus autem rei evidenciam firmiorem, cum sigillo venerabilis patris
 „Domini *Benedicti*, Dei gracia Episcopi *Aboensis*, Capituli & Civitatis
 „ibidem, una cum sigillo meo proprio presentes literas feci roborari.
 „Datum anno Domini Milleesimo trecentesimo trecesimo, Dominica Qua-
 „si modo geniti.” (*Ibid.* Fol. 142). Quod Testamentum Episcopus
 cum Capitulo suo, Literis eodem die datis, confirmans, testatoribus
 simul concessit, „ut idem *Petrus & Brinildis* omnino liberi ad dies
 „suos in eisdem bonis sine omnibus exhibitionibus remanerent, nisi ut
 „unum talentum *Livonicum* butiri tantummodo ratione recognicionis
 „dominii Ecclesie *Aboensis* annuatim persolverent. Item” (pergit) „cum
 „eisdem ordinamus, ut si ipsos vel alterum eorum, defuncto reliquo,
 „ad inopiam tantam vergere contingat, ut victu vel vestibus se juvare
 „non possint; tunc Ecclesia & Episcopus, qui tunc fuerit, ipsis seu al-
 „teri ipsorum de necessariis usque ad mortem eorum providere tene-
 „antur.” (*Ibid.* Fol. 143). Quoque pateat, religiosæ hujus liberalita-
 tis vim in animis hominum neque extra *Finlandiam* prorsus defecisse,
 has tandem literas subjungimus: „Universis presentes literas visuris vel
 „auditis *Consules Wysbicensis* utriusque lingue s. in D. s. *Noveritis*
 „quod in presencia nostra constitutus vir discretus *Johannes de Kal-*
 „*marna, Civis Revaliensis*, bona jure matrimonii sive dotis in dyocesi
 „*Aboensi* constituta, tam mobilia quam immobilia, ad ipsum per mor-
 „tem uxoris sue *Margarete Gotzscalci* filie decedentis devoluta, ad fa-
 „bricam Ecclesie sancte *Marie & beati Henrici* in *Abo*, sive sint in a-
 „gris sive pratis, fundis vel debitis quibuscunque, titulo donacionis,
 „presentibus propinquis dicte *Margarete Bemnole* consencientibus, ob
 „remissionem ipsius *Margarete* peccaminum assignavit perpetue possi-
 „denda; renuncians omni iuri sibi & suis heredibus in dictis bonis
 „competenti, ne donacionem huiusmodi ab inposteris suis contingat
 „quomodolibet impediti; Dominis *Johanne & Elauo* Canonicis Eccle-
 „sie *Aboensis*, super hoc executoribus deputatis. In cuius donacionis
 „evidenciam sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum *Wysbi*
 „anno Domini *MCCCXX*, in vigilia assumptionis beate *Marie*.” (*Ibid.*
 Fol. 43).

nus imperatum fuit incolis *Carelia* (106), *parochia Savilax*

(106) Exempla bina literarum Regis, quorum unum vidisse *Olav* Archiepiscopi Upsaliensis, alterum *Conradi* Episc. Aboënsis, Capituli que sui, præfert, in *Registro Eccles. Aboënsis* Fol. 8 & 57 conservantur, hujusmodi: "*Magnus Dei gracia Rex Sveciæ & Norvegiæ dilectis*, sibi in Christo omnibus *Careliam* inhabitantibus in Domino dilectionem, gratiam & salutem. Cum nos creaturarum omnium creatorem, regem & dominum dominantium, ipsum Deum nostrum, recognoscimus omnium bonorum donatorem, sibi que omni devotionis affectu in omnibus recognoscimus merito obligatos, & maxime in Decimis, quas sibi in signum universalis domini reservavit, fideliter exhibendis, & quod de nobis exprimimus, quantum in nobis esse poterit a subditis nostris volumus humiliter observari; Idcirco presentes, sub obtentu gratiæ nostræ, firmiter & districtè precipiendo mandamus: quatenus cum vos Deus ad sinum gratiæ suæ & ad fidem vocare dignatus est orthodoxam, Decimas de omnibus, sicut & alii Christiane fidei cultores, Ecclesiis Episcopo & Curatis, pro salute animarum vestrarum, integraliter & annuatim cum omni fidelitate exhibere studeatis, secundum discrecionem & provisionem Episcopi vestri & ut iure fuerit ordinandis. Si vero conventionem aliam loco Decimarum cum dicto Episcopo vestro, Ecclesiis & Curatis, vos inire contingat, ipsam usque ad annos nostros discrecionis stare volumus inconcussam, & deinceps considerata non solum utilitate ecclesiæ Aboënsis, verum etiam Episcopi ibidem, qui pro tempore fuerit, nec non & vestra, vobiscum sicut Deo placuerit, de modo ordinabitur decimandi. Datum Stocholm anno Domini MCCC vicesimo nono, in vigilia beati Bartholomei Apostoli." Conditioni a Rege permissæ convenienter, inter Episcopum *Benedictum* & *Carelios*, totiusque adeo *Advocatiæ* (Præfecturæ, Provincie) *Wiburgensis* (ad quam *Nylandia* quoque pertinuit) incolæ, pactio facta fuit, præsentem non tantum *Petro Jõnson*, *Advocato* Regis, sed etiam Rege ipso pluribusque consiliariis suis, ratione *Decimarum Episcopaliûm*, in hunc modum: videlicet, quod de quolibet fumo (*rõp*, *Hushåll*, *Matlag*) in iure *Karellico* (*Karelska Håradet*, ejus incolæ *Fenni* erant) duas bonas pelles sive *Palke* (*Germ. Bålg*, nostris olim *Bålg*, pelles *Sciurorum* putamus), in iure vero *Helsingonico* habitantes (*Helsing-Håradet*, *Nylandia*, ejus incolæ coloni erant *Sveci*, ex *Helsingia*, maximam saltim partem, advechi) unam marcham butiri de quolibet capite virilis vel muliebris (sexus,

)

(

lax (107), & parochiarum *Salo* atque *Kemi Ostrobotniæ*
G g 2 bore-

*septimum sue etatis annum complente, singulis annis tenerentur exhibere. Quam conventionem Rex confirmavit literis datis Westeros anno Domini MCCC tricesimo primo, die exaltationis sancte Crucis; ut exempla earum docent in Reg. Eccl. Ab. Fol. 7 sq. & 57 sq. reperiunda; inter quæ hæc tamen differentia observatur, quod in altero exemplo inserta legantur verba, quam quidem conventionem ab hinc usque ad decem annos immutabiliter volumus observari, quæ exclusa sunt ex altero, cujus tamen cum originali convenientiam Conradus (Bitz) Episcopus Aboënsis, cum Capitulo suo, literis ad incolas Careliæ hoc super negotio a. 1470 d. 20 Febr. datis (ac infra exhibendis) testantur. Priori exemplo (Fol. 7) titulus etiam hujusmodi præscriptus est: *Privilegium temporale Regis Magni cum Kareliis super Decimis ad annos X, unde jam expirat.* Credas igitur illam conventionem temporariam, postea a Rege, cum ad adultam pervenisset ætatem, in perpetuum fuisse confirmatam?*

(107) Literarum Regiarum exemplum (cujus cum originalibus convenientiam Petrus Archiep. Upsaliensis testatus est), quibus eundem in modum ac vicini sibi Tavasti Decimas persolvere jubentur, legitur in *Reg. Eccl. Ab.* Fol. 7 & 8 quater exscriptum, quod est hujusmodi: "*Magnus Dei gracia Rex Svecie & Norvegie dilectis sibi in Christo, omnibus parrochiam Savilax inhabitantibus in Domino dilectionem, gratiam & salutem. Mandamus vobis firmiter & districte, quatenus eundem modum decimandi seu tributandi, quem vicini vestri Tavastiam inhabitantes observant, in Decimis vestris exhibendis vos humiliter & cum omni obedientia observetis, non solum a nobis propter hoc grates habentes, verum etiam ab eo mercedem recipientes, qui omnium bonorum est largissimus retributor. Datum Stokholmis anno Domini MCCCXX nono, in vigilia beati Bartholomej Apostoli.*" Tertio exemplo hæc præterea verba subscripta reperiuntur: "*In quarum litterarum prelestiarum evidenciam firmiorem sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Scriptum Stokholmis anno Dni MCCC tricesimo, XII Kal. Septembris.* Quæ, utrum confirmationem a Rege ipso postea adjectam significant, an vidisse alicujus, exemplo quod exscriptor ante oculos habuit, & unde ultimam partem imperite literis Regiis adjunxit, definire nequimus. Hoc autem ex his discimus literis, in regione quam Savolaxiam hodie appellamus, (Careliæ olim nomine comprehensam), eo tempore nondum nisi unam fuisse Ecclesiam,

borealis (108); a. 1334 communi Regis & Episcopi auctoritate stabilitum fuit pactum, inter Curatos & incolas terræ *Tavastie* conciliatum, de stipendio annuo illis ab his exhibendo (109): *Litteras etiam protectorias a Rege sibi*

(cujus templum in parocchia exstructum fuit quæ jam *S. Michaelis* audit) quæ utrum rectius *Savolax* (sinus fumi, a laaxi sinus maris vel lacus, & sawu l. sawu, fumus, sive sawvon l. sawvoim, pertica, contus, bårling, notstale, &c.) dicatur, ut hodie moris est, an ut fere olim, *Savilax* (sinus argillosus, a sawi, argilla)? dubium videri queat. Certe ad unam illam parocchiam *S. Michaelis* restricta primum hæc appellatio fuit, a sinu lacus *Saimen*, ad templi locum pertingente, ut putatur, profecta. Literas vero Regis novennio circiter postea severe inculcavit observandas Dapifer *Gregorius Magnus*; cujus illud mandatum eo putavimus hic potius inferendum, quod de tempore administrati ab eo muneris sui splendidi ambigitur (cfr. *LAGERBRING Sw. N. Hist. 3 D. 4 C. 12 §. not. 4*). Tale autem in *Reg. Eccles. Abo.* Fol. 7 legitur: "*Gregorius Magnusson, illustris Regis Suecie Dapifer, omnibus & singulis parrochiam Savilax inhabitantibus in Domino dilectionem & salutem. Noveritis nos predicti Domini nostri Regis veras & salvas & cum minori ipsius sigillo pendenti signatas vidisse litteras, in hæc verba: Magnus Dei gracia &c.*" (quales nuper dedimus) "Volumus igitur & vobis firmiter precipiendo mandamus, quatenus predicto Domino Aboensi Episcopo Decimas & tributa sibi per vos debita, iuxta formam & modum supra dicti mandati Domini nostri Regis, expedite & sine contradictione qualibet exsolvere & exhibere nullatenus omittatis, prout gratiam predicti Domini nostri Regis & nostram diligitis & favorem. Datum in castro Aboensi anno Domini MCCCXXX septimo, feria tertia proxima post festum exaltationis sancte crucis."

(108) Literas Regis, iis, quas ad Carelios eodem die datas nota præced. (106) exhibuimus, simillimas, e *Reg. Eccles. Aboënsis* (Fol. 59) descriptas, legere licet typis expressas cum in *Tidn. utg. af et Sällskap i Abo, 1785, Bih. p. 74 sq.* tum in *PET. NIC. MATHESII Disp. de Ostrobotnia, Ups. a. 1734* (Præf. *AND. GRÖNWALL*) editæ p. 29, not. (f), Discas ex his literis, recte observante *MATHESIO* (l. c. p. 29 & 54 sq.), post *MESSENIUM* (Sc. T. X p. 14) in tota Ostrobotnia septentrionali nondum nisi binas has existisse parocchias.

(109) Litteræ supersunt in *Reg. Eccles. Aboënsis* (Fol. 5), quarum hujusmodi est exemplum: "Omnibus presens cernentibus *Magnus*

sibi impetravit (110), & controversiam cum Tavaftis de
Quarta pelle Tributi Episcopalis, feliciter finivit (111).

G g 3

Cum-

„Dei gracia Rex Svecie & Norvegie, & *Benedictus* eadem gracia Epi-
 „scopus Aboensis, s. in D. f. Noverint universi tam posteri quam
 „moderni, quod nos in sedacionem *controversie inter Dominos Curatos*
 „*ecclesiarum terre Tavaftie ex una parte, & rusticos ibidem ex altera,*
 „*diutissime non sive gravissimis animarum periculis ventilate inter ipsos,*
 „in presenciam nobilium virorum *Dominorum Gregorii Magnusson Da-*
 „*piferi, Kamuti Folkeson & Caroli Neskonungs-son Militum, & Petri*
 „*Joansson Armigeri,* compositionem & pactum fecimus & stabilivimus
 „infra scriptum, videlicet quod singulis Curatorum per parrochianos
 „suos *de quolibet aratro* [agri parte quæ uno aratro uno die exarari
 „possit] *„due carpe* [Karpri vel Karpio, mensura frumenti Fennis
 „hodieque non ignota, forte a *Carpeia*, quo nomine portionem ciba-
 „riam Monachicam appellatam fuisse docet DU CANGE in *Glossario,*
 „vel IO ut nonnullis locis, vel potius 6 ut aliis moris est, modiolos
 „hodiernos, sapper, comprehendens?] *„ordei planate*, vulgariter dicte
 „struenekarpe, item racione *apparatus* [gingard? vel matsfott?] *„una*
 „*planata carpa avene,* & nichil amplius nomine apparatus. Item tan-
 „tum feni de tribus aratris, quantum de uno aratro ad Castrum dari
 „& deferri solet” [rante-hd]. *„Omnia vero alia iuri sacerdotali debi-*
 „*ta, quomodolibet nominata, secundum antiquitus inductam consuetu-*
 „*dinem annuatim exequi a modo in perpetuum tenebuntur. Cui pa-*
 „*cto & statuto nostro quicumque sive Clericus inpermissa expetendo,*
 „sive laycus in eadem erogando, contraire presumerit, ipsum pena
 „amissionis XL marcarum statuimus puniendum. Quarum quidem di-
 „midietatem Episcopali juri & usui decernimus applicandam. In cuius
 „evidenciam sigilla nostra & sigilla supra nominatorum nobilium pre-
 „sentibus sunt appensa. Datum anno Domini MCCC trecesimo quar-
 „to, Dominica proxima post Egidii abbatis.”

(110) Litterarum exemplum exhibet *Reg. Eccles. Ab.* (Fol. 22)
 hujusmodi: *„Omnibus presentes litteras inspecturis Magnus Dei gracia*
 „Rex Svecie & Norvegie s. i. D. f. Noverint universi, quod nos vene-
 „rabilem in Christo patrem Dominum *Benedictum,* Episcopum Aboen-
 „sem, & Ecclesiam suam ibidem, in nostre proteccionis munimen &
 „tutelam recipimus specialem, volentes ipsos eisdem gaudere iuribus
 „& libertatibus omnibus, quas constat predecessores suos ab antiquis

Cumque anno 1335 Archiepiscopus Upsaliensis *Petrus Philippi* hanc Dioecesin, ut Sedis suæ Metropolitanæ sub-

„temporibus habuisse, prohibentes sub obtentu gratie nostre firmite
 „& districtè, ne quis cuiuscunque condicionis vel status eosdem Domi-
 „num Episcopum & ecclesiam suam contra consuetas eorum libertates
 „aliquas offendere audeat vel presumat, sicut gravem nostram vitare
 „voluerint ulcionem. Datum Sudercopie anno Domini Millesimo vice-
 „simo septimo, in vigilia beati Laurentii.”

(III) De hac controversia cfr. supra p. 211, notamque (80). Non obscure vel ex iis quæ supersunt actis patet, Tavaistos, pactione inter se & Episcopum Aboensem olim facta in se recepisse, ut loco Decimæ Episcopalis rusticus quisque quatuor pelles (Sciurorum?) Episcopo quotannis penderet, quarum quarta ab Episcopo Magno quoad tempus Tavaistis remissa, hi perpetuum hoc sibi fuisse privilegium concessum, vel nunquam sibi jure id oneris incubuisse, contendebant. Favit vero juri Episcopi primum Dux *Waldemar*us, qui literis Ep. Ragvaldo datis, injunxit Tavaistis, ut quartam istam, de qua lis erat, pellem posthac solverent, ut olim solvisse Episcopum docuerat; deinde a Rege *Magno* hæc controversia Archiepiscopo *Olavo* cognoscenda remissa fuit, (pellibus litigiosis interim sequestro positis), qui cum diligenter examinatam definire tamen morte præventus non valuisset, successor suus *Petrus* a. 1335 tandem, lata sententia quam (ex *Reg. Eccl. Ab. Fol. 9*) supra (p. 212 sq. not.) adduximus, hoc negotium terminavit. Quæ omnia cum ipsa docet sententia Archiepiscopi, tum allatum nuper (p. 213 not. 83) confirmat & illustrat testimonium *Ragvaldi Johanson*: Regis autem literæ, quarum meminimus, (nec illæ parum ad historiam hujus litis explanandam pertinentes), hujusmodi sunt: „*Magnus Dei*
 „gracia Rex Svecie & Norvegie, dilectis sibi in Christo omnibus Ta-
 „vastiam inhabitantibus, in Domino dileccionem, gratiam & salutem.
 „Quia super quarta pelle, de qua inter venerabilem patrem Dominum
 „*Benedictum* Episcopum Aboensem ex una parte, & vos ex alia, jam
 „diu litigatum fuerat, nec tamen nobis adhuc ad plenum liquere potuit,
 „utrum eidem Domino Aboensi nec ne legaliter debeatur; volumus &
 „firmiter precipiendo mandamus, quatenus eandem quartam pellem in
 „manu sequestra sub custodia unius ex parte ejusdem Domini Episcopi
 „Aboensis, & alterius ex parte vestra, ad hoc specialiter deputatorum,
 „reponi faciatis, salvo jure partis utriusque, donec venerabilis pater

subjectam curæ, Visitationis officio functurus adisset; hanc noster occasionem præterire haud fuit passus, quin illius auctoritate, sua Clericorumque suorum commoda quædam munienda augendaque providus curaret (112).
Ne-

„Dominus *Olaus Archiepiscopus Upsaliensis*, assumptis secum aliquibus
„& aliis jurisperitis, auditis hinc inde probacionibus, *aliquid sententia-*
„*liter definierit* via juris. Volumus eciam & mandamus, ut vos *par-*
„*rochiani in Parrochia Hassu*” (hodie *Hauho* dicitur) ”tres pelles
„quas antea Domino Aboensi exhibere consuevistis, & jam contumaci-

„ter, ut nobis refertur, per duos annos resideratis, [cum eisdem] si-

„ne reclamacione qualibet predicto Domino Episcopo vel suo certo

„mandato, assignetis. Quo facto credimus, ymo certi sumus, quod *in-*

„*terdictum in vos latum* relaxetur. Quarta vero pellis, de qua adhuc

„questio movetur, ponatur in manu sequestra, cum condicionibus ut

„superius est expressum. Datum Stokholmis anno Domini MCCC vi-

„cesimo nono, in vigilia beati Bartolomei Apostoli.” (*Reg. Eccles. A-*
boëns. Fol. 8).

(112) Præter sententiam Archiepiscopi de quarta pelle Decimæ E-
piscopalis contra Tavaistos obtentam, de qua nuper egimus (supra p.
234 & p. 212 nott.) idem Archiepiscopus *Petrus*, eodem anno 1335,
cum Dioecesi Aboënsi visitaret, *statuit* (MESSENI verbis utor,
Schond. T. X. p. 15.) *ut phocarum decimæ, in Alandia, imposterum*
parochi mensæ, quod crebro hospites susciperet, applicarentur, non fa-
bricæ amplius ecclesiasticæ (ædificandis templis). Literas illi hac su-
per re subjungimus, ex *Reg. Eccl. Ab.* Fol. 2 exscriptas: ”Universis
„piscopus Upsalensis f. i. D. f. Per presentes notum facimus, tam
„posteris quam modernis, quod anno Domini MCCCXXX quinto, *Dyo-*
„*cesin Aboënsi, nostre Upsalensis provincie, metropolitana auctoritate*
„*visitantes, ac in terra Alandie, dicte Aboënsis Dyocesis, circa festum*
„*beati Laurentii, gracia visitacionis huiusmodi constituti, venerabilem*
„*fratrem nostrum Dominum Benedictum Dei gracia Episcopum Aboë-*
„*nsem, ex communi tam clericorum quam laycorum terre Alandie præ-*
„*sente consensu ac concordia beneplacito, auctoritate ordinaria inveni-*
„*mus statuisse, quod pars decimæ de Foea, que pro usu fabricæ eccle-*
„*siarum parrochialium supra dicte terre antea consueverat exhiberi, ad*

Neque Episcopum nostrum ipsum, vel partes saltem quasdam

„inensas presbiterorum parrochialium ecclesiarum earundem, *immensi*
 „*gravaminis intuitu* (quod) ratione hospitalitatis sustinere noscuntur, de
 „cetero cedere & pertinere perpetuo debeat in futurum. Nos igitur
 „statutum huiusmodi, sicut racionabiliter factum est, approbantes, ipsum
 „ad predictorum tam Domini Episcopi, fratris nostri, quam clerico-
 „rum & laicorum preces & instantias, metropolitana auctoritate duxi-
 „mus confirmandum: mandantes tenore presentium, auctoritate qua
 „supra idem” (qua fungimur, supradictum) ”statutum ab omnibus &
 „singulis ante dicte terre Alandie incolis ex nunc perpetuo inviolabi-
 „liter observari. In cuius nostre confirmacionis testimonium sigillum
 „nostrum presentibus est appensum. Datum anno & tempore supradi-
 „ctis.” (*Reg. Eccl. Ab. Fol. 2.*) Eandem rem idem Archiepiscopus
 „sequenti anno (1336), *Aitteris in Profesto beati Barnabe Apostoli da-*
 „*tis*, (*ibid. Fol. 7* reperiundis), porro inculcasse invenitur; nec minus
 „Episcopus *Benedictus*, mandato severo, Hierarchiæ Pontificiæ super-
 „biam aperte spirante, hoc negotium urisit, tali modo scribens: ”*Bene-*
 „*dictus* Dei gracia Ep. Ab. dilectis in Christo filiis omnibus Alandiam
 „inhabitantibus in Domino dileccionem & salutem. *Quamvis laicis*
 „*quantumcunque devotis disponendi de rebus ecclesie nulla sit attributa*
 „*facultas, quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi,*
 „Nos tamen magis diligimus *subditos nostros* induci ad faciendum quod
 „justum est mansuetudine quam rigore. Hinc est, quod ad instantiam
 „Domini nostri Archiepiscopi, ex consensu nichilominus & benivolentia
 „plurium de vobis tunc presentium, & etiam meliorum Clerico-
 „rum Curatorum in Alandia, totam integram decimam de foca absque
 „divisione qualibet nos” (hic verba quedam deesse, facile videas) ”ad-
 „judicasse recognoscimus. Per presentes volumus igitur & *districte pre-*
 „*scripiendo mandamus*, quatenus singuli vestrum Curato in sua parro-
 „chia integram decimam de foca, ut premittitur, exhibere studeatis,
 „*prout censuram ecclesiasticam volueritis evitare.* Datum anno Domini
 „MCCCXXXVI, tercio nonas marcii, nostro sub sigillo” (*Ibid. Fol.*
 „2 sq.). MESSENIUM literarum harum (ut & aliarum multarum in
 „*Registro Eccles. Aboënsis* asservatarum) non caruisse noticia, quæ attu-
 „limus de hoc negotio verba sua (cfr. etiam *Chron. Finl. Rhythm. p.*
 „29) satis testantur: simulque hinc patet, quod infra etiam confirmabi-
 „tur, solenne his temporibus fuisse, ut Archiepiscopus Upsaliensis Diœ-
 „cesin Aboëntem visitaret, quamvis haud constet, utrum longius quam